

Уставни суд Републике Српске, на основу члана 115. Устава Републике Српске, члана 40. став 5. и члана 61. став 1. тачка г) Закона о Уставном суду Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 104/11 и 92/12), на сједници одржаној 28. октобра 2020. године, д о н и о је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Не прихвата се иницијатива за оцјењивање уставности члана 5. тач. 1. и 2. Закона о доприносима ("Службени гласник Републике Српске" бр. 114/17 и 112/19).

О б р а з л о ж е њ е

Драган Савић из Градишке дао је Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности члана 5. тач. 1. и 2. Закона о доприносима ("Службени гласник Републике Српске" бр. 114/17 и 112/19). У иницијативи се наводи да оспорене законске одредбе нису у сагласности са чланом 37. Устава, којим је старим лицима гарантовано право на здравствену заштиту из јавних прихода. Давалац иницијативе, наиме, истиче да према оспореним законским нормама, лица која су обавезно осигурана као земљорадници, иако су старија од 65 година живота, морају уплаћивати доприносе за здравствено осигурање, што је у супротности са уставном гаранцијом да ова категорија грађана има обезбијеђену здравствену заштиту из јавних прихода. Слиједом наведеног, предлаже да Суд, наконведеног поступка, утврди да оспорене норме Закона о доприносима нису у сагласности са Уставом Републике Српске.

У одговору на иницијативу који је доставила Народна скупштина Републике Српске наводи се да је предметним законом уређен систем обавезних доприноса, те између осталог, и доприноса за финансирање здравственог осигурања. У конкретном случају, оспореним одредбама овог закона дефинисани су обвезници доприноса – лица која обављају пољопривредну дјелатност, уз услов да су уписани у Регистар пољопривредних газдинстава. Овим законом, како се даље наводи, нису прописани посебни услови које лице треба да испуњава да би било уписано у овај регистар, с обзиром на године живота и друге посебне услове. То је, како се у одговору истиче, предмет регулисања посебних закона којима се прописује надлежност органа који уписују у Регистар и услове које треба лице да испуњава да би било уписано у Регистар. Оспореним прописивањем, по мишљењу Народне скупштине, носиоци комерцијалних и некомерцијалних пољопривредних газдинстава нису дискриминисани ни на који начин, јер је обавеза уплате доприноса за здравствено осигурање везана за одређени статус, а не за године живота или друге посебне услове. Лица која су навршила 65 година живота, а још увијек су у радном односу у складу са посебним прописом, обвезници су уплате доприноса за здравствено осигурање без обзира на навршене године живота, све док им се тај статус не промијени. У вези с тим, у одговору се износи став да одредбе члана 5. тач. 1. и 2. оспореног закона нису супротне члану 37. став 3. Устава, јер не ускраћују право на здравствену заштиту старим лицима из јавних прихода, већ се овим одредбама прописује да су та лица обвезници док су уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, односно док обављају пољопривредну дјелатност.

Оспореним одредбама члана 5. Закона о доприносима ("Службени гласник Републике Српске" бр. 114/17 и 112/19) прописано је да је обвезник доприноса за здравствено осигурање физичко лице-резидент Републике: које обавља пољопривредну дјелатност,

уписано је у Регистар пољопривредних газдинстава као носилац комерцијалног породичног пољопривредног газдинства и које није осигураник пољопривредник у складу са законом којим се уређује пензијско и инвалидско осигурање (тачка 1), те које обавља пољопривредну дјелатност и уписано је у Регистар пољопривредних газдинстава као носилац некомерцијалног породичног пољопривредног газдинства (тачка 2).

У поступку оцјењивања уставности оспорених одредаба предметног закона Суд је имао у виду релевантне норме Амандмана XXXII на Устав Републике Српске, којим је замијењен члан 68. Устава, а којима је утврђено да Република уређује и обезбјеђује, између осталог: основне циљеве и правце социјалног развоја, социјално осигурање и друге облике социјалне заштите, здравство, финансирање остваривања права и дужности Републике, као и друге односе од интереса за Републику, у складу са Уставом (тачке 8, 12, 17. и 18). Поред тога, према члану 61. став 1. Устава, Република јемчи минимум социјалне сигурности грађана и обезбјеђује функционисање јавних служби, у складу са законом. Чланом 70. став 1. тачка 2. Устава утврђено је да Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте.

Одредбом члана 37. став 3. Устава, у односу на коју давалац иницијативе тражи оцјену уставности оспорених законских одредаба утврђено је да дјеца, труднице и стара лица имају право на здравствену заштиту из јавних прихода, а друга лица под условом утврђеним законом.

Сагласно цитираним уставним нормама, Законом о доприносима уређен је систем обавезних доприноса за финансирање пензијског и инвалидског осигурања, здравственог осигурања, осигурања од незапослености и дјечије заштите у Републици Српској (члан 1), затим, одређени су основица доприноса, обвезници и уплатиоци доприноса, као и друга питања од значаја за уређење ове законске материје. Између осталог, прописано је да се средства за финансирање потреба дефинисаних чланом 1. овог закона обезбјеђују путем доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, доприноса за здравствено осигурање, доприноса за осигурање од незапослености и доприноса за дјечију заштиту (члан 2. став 1). Оспореним нормама члана 5. тач. 1. и 2. овог закона уређено је питање обвезника доприноса за здравствено осигурање лица која обављају пољопривредну дјелатност.

Поред тога, приликом оцјене оспорене законске одредбе Суд је узео у обзир и релевантне норме Закона о здравственом осигурању („Службени гласник Републике Српске“ бр. 18/99, 51/01, 70/01, 51/03, 57/03, 17/08, 1/09, 106/09, 110/16, 94/19 и 44/20) којима је прописано: да је право из здравственог осигурања, између осталог, здравствена заштита (члан 4. став 1. алинеја 1), да се средства за здравствену заштиту осигураних лица обезбјеђују у Фонду здравственог осигурања уплатом доприноса осигураника, других обвезника доприноса и из других извора утврђених законом (члан 6), да су обавезно осигурана лица, према овом закону, поред осталих, лица која обављају пољопривредну дјелатност као носиоци комерцијалног породичног пољопривредног газдинства и лица која обављају пољопривредну дјелатност као носиоци некомерцијалног породичног пољопривредног газдинства (члан 10. став 1. тач. 7. и 8), да се осигураницима, у смислу овог закона, сматрају, између осталог, и лица старија од 65 година живота, уколико не испуњавају услове за стицање осигурања из члана 10. овог закона, или уколико права из обавезног

здравственог осигурања не остварују као чланови породице осигураника (члан 10а тачка 3), те да се осигураним земљорадником сматра лице које се бави пољопривредном дјелатношћу као јединим главним занимањем, ако по основу обављања те дјелатности остварује средства за живот и под условом да није осигуран по другом основу (члан 13).

Имајући у виду изложено Суд је оцијенио да прописивањем из оспореног члана 5. тач. 1. и 2. Закона о доприносима нису нарушене гаранције из члана 37. став 3. Устава, на који се указује у иницијативи. Наиме, Суд сматра да је у оквиру уставног овлашћења законодавца да уреди сва темељна питања која се односе на плаћање обавезних доприноса за финансирање здравственог осигурања, па тако и да дефинише обвезнике овог доприноса. Начин на који су оспореним законским нормама одређени обвезници доприноса за здравствено осигурање који обављају пољопривредну дјелатност, по оцјени Суда, не доводи до повреде уставне гаранције о праву старих лица на здравствену заштиту из јавних прихода. Наиме, члан 5. тач. 1. и 2. предметног закона односи се на лица која обављају пољопривредну дјелатност и уписана су у Регистар пољопривредних газдинстава, из чега произлази да се обавеза плаћања доприноса за здравствено осигурање ове категорије лица везује за њихов статус, а не за године живота. С друге стране, Суд сматра да се одредба члана 37. став 3. Устава, без дилеме, односи превасходно на субјекте који се налазе у специфичном и врло осјетљивом здравствено-социјалном положају, због чега им се гарантује здравствена заштита из јавних прихода. Имајући у виду ову чињеницу Суд је оцијенио да се адресати оспорене законске норме не могу подвести под уставне гаранције из члана 37. став 3, јер се ради о лицима који обављају пољопривредну дјелатност и на тај начин остварују средства за живот, те су по том основу обвезници обавезног осигурања, из чега произлази и обавеза плаћања законом прописаних доприноса за здравствено осигурање, без обзира на њихове године живота.

Законодавац је, дакле, у конкретном случају, у оквиру Уставом утврђених овлашћења, а сходно својој цјелисходној процјени и утврђеној политици у уређивању предметне законске материје, оспореним нормама Закона о доприносима уредио питање плаћања доприноса за здравствено осигурање лица која су осигурана по основу обављања пољопривредне дјелатности као носиоци комерцијалног или некомерцијалног породичног пољопривредног газдинства. Оваквим прописивањем, из напријед наведених разлога, није доведен у питање принцип из члана 37. став 3. Устава, који старим лицима, поред осталих, гарантује здравствену заштиту из јавних прихода.

С обзиром на то да је у току претходног поступка правно стање потпуно утврђено и прикупљени подаци пружају поуздан основ за одлучивање, Суд је, на основу члана 40. став 5. Закона о Уставном суду Републике Српске, о уставности оспорениог члана 5. тач. 1. и 2. Закона о доприносима одлучио без доношења рјешења о покретању поступка.

На основу изложеног одлучено је као у изреци овог рјешења.

Ово рјешење Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда мр Џерард Селман и судије: Миленко Араповић, Војин Бојанић, Амор Букић, Златко Куленовић, проф. др Душко Медић, Ирена Мојовић, проф. др Марко Рајчевић и академик проф. др Снежана Савић.

Mr Gerard Selman, s.p.